

PAPER DETAILS

TITLE: Ankara Anlasmasi: Türkiye'den Birlesik Krallik'a Yeni Bir Politik Göç Akini Mi?

AUTHORS: Tuncay BILECEN

PAGES: 887-903

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2347431>

Ankara Anlaşması: Türkiye'den Birleşik Krallık'a Yeni Bir Politik Göç Akını Mı?¹

Tuncay BİLECEN²

ORCID: 0000-0003-4941-7205

DOI: 10.54752/ct.1097116

Öz: Birleşik Krallık, Türkiye'den gelen misafir işçiler bakımından Almanya kadar cazip bir ülke olmamıştır. Birleşik Krallık'ı göç açısından özgün kılan husus, 1970'li ve 1980'li yıllarda başlayan politik göçlerin varış noktalarından biri olmasıdır. Türkiye'den Birleşik Krallık'a yönelik "ikinci göç dalgası" ise 2002'den itibaren Ankara Anlaşması yoluyla başlamıştır. Birleşik Krallık'ta iş kurmak isteyen iş insanlarının yararlandığı bu vize türüyle oturma alanların sayısı özellikle son beş yılda katlanarak artmıştır. Bu olağanüstü artışın nedeni olarak politik çatışmalardan kaçınma isteği gösterilebilir. Demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine bakıldığında ise bu göç "beyaz yakalı göçü", "orta sınıf göçü", "beyin göçü" olarak tanımlanabilir.

Bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşmelerden ve "çatışma modeli"nden yararlanarak Türkiye'den Birleşik Krallık'a ikinci dalga göçlerin temelinde insanî güvenlik arayışının yattığını vurguluyorum. Bu bakımdan makaledeki iddiam; politik temelli çatışmalar, bu çatışmaların yol açtığı insanî güvensizlik veya bu çatışmalardan kaçınma isteğinin son yıllarda Türkiye'den Birleşik Krallık'a yönelik göçlerin temel nedenini oluşturduğudur.

Anahtar kelimeler: Ankara Anlaşması, çatışma modeli, çatışma, göç, politik göç, Türkiye, Birleşik Krallık

¹ Bu çalışma, Eylül 2014 ve Eylül 2015 ve Ocak 2019 – Ocak 2021 tarihleri arasında Londra'da TÜBİTAK 2219 Doktora Sonrası Araştırma Bursu'yla Regent's Univesity London'da misafir araştırmacı olarak bulunduğum sırada yaptığım alan araştırmalarının bulgularına dayanmaktadır. 2014-2015 döneminde Ankara Anlaşması yoluyla oturma alanlarla ilgili yaptığım çalışmanın sonuçlarını 2015'te Prag'ta düzenlenen Göç Konferansı'nda sundum. Konuya dair ilgilim 2019-2021 yıllarında Londra'da bulunduğum sırada da devam etti. Bu dönemde Ankara Anlaşması yaparak oturma alanların sayısı kamusal alanda hissedilir derecede artmıştı. Dolayısıyla bu çalışmada son yaptığım çalışmaya ilişkin görüşme, gözlem ve sayısal veriler de yer almaktadır.

² Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Kandıra Meslek Yüksekokulu. tuncaybilecen@gmail.com.

Bilecen, T. (2022), "Ankara Anlaşması: Türkiye'den Birleşik Krallık'a Yeni Bir Politik Göç Akını mı?", *Çalışma ve Toplum*, C.2, S.73. s. 887-904.

Makale Geliş Tarihi: 05.01.2022 - Makale Kabul Tarihi: 04.03.2022

Ankara Agreement: A New Influx Of Political Migration From Turkey To The UK?

Abstract: The United Kingdom has not been as attractive as Germany regarding guest workers from Turkey. However, what makes the United Kingdom unique is that it is one of the destinations of political migrations that started in the 1970s and 1980s. The “second wave of migration” from Turkey to the United Kingdom began in 2002 through the Ankara Agreement. The number of residents with this visa type, used by business people who want to start a business in the UK, has increased exponentially, especially in the last five years. The reason for this extraordinary increase is the desire to avoid political conflicts. Considering the demographic and socio-economic characteristics of immigrants, this migration can also be defined as “white-collar migration”, “middle-class migration”, “brain drain”.

In this study, I carry out the issue of migration from Turkey to the United Kingdom by using semi-structured interviews and the “conflict model”. I emphasize that the search for humanitarian security underlies this migration. My main claim is that politically-based conflicts, humanitarian insecurity caused by these conflicts, or the desire to avoid these conflicts account for the migration from Turkey to the United Kingdom in recent years.

Key words: Ankara Agreement, conflict model, conflict, migration, political migration, Turkey, United Kingdom

Giriş ve Teorik Çerçeveye Dair

Tarihsel süreç içinde göç yazını genişlerken, göç olgusunu bütünlüklü olarak kavramaya yönelik birçok teori geliştirilmiştir. Elbette göç gibi karmaşık ve dinamik bir olgunun standardize edilmiş bir çerçeve içerisine oturtulması kolay değildir. Göç teorileri bu noktada konjonktürel olarak göçün doğru kavranabilmesi için kullanışlı birer araç sunmaktadırlar.

Pratik ve esnek bir model olan çatışma modeli, göç kuramlarındaki bazı sorunlardan da kaçma olanağı sağlamaktadır. Bu modelde göç, göç kavramının içerisine hapsedilmeyecek kadar dinamik ve değişken bir süreç olarak değerlendirilmekte, kişileri kısa ve uzun vadede mobilize olmaya iten saikler en genel anlamda “çatışma” kavramıyla açıklanmaktadır. Çatışmaya yol açan unsur ise insanî güvenlik arayışıdır. Bir başka deyişle, kişiler insanî güvensizliğin yarattığı çatışma nedeniyle güvenli yere doğru hareket ederler. (Sirkeci, 2009; Sirkeci & Cohen, 2016; Bilecen & Sirkeci, 2021). Ancak burada çatışma kavramını salt fiziksel çatışma veya doğrudan politik temelli çatışmalar şeklinde değerlendirmemek gerekir. Örneğin yoksulluk, yoksunluk, işsizlik gibi ekonomik faktörler de pekâlâ insanî güvenliği tehdit eden çatışmalara yol açabilir.

Sirkeci (2012), Amrtya Sen'den ödünç aldığı kavramsallaştırmayla insanî güvenlik arayışını “hayatta kalma çabası ve onurlu bir yaşam hakkına yönelik tehditlerle baş etme çabaları” olarak ifade eder. Tehditlerin şiddeti arttığında çatışma baş gösterir; bu çatışmalar da bireyleri, aileleri ve toplulukları yer değiştirmeye itebilir.

İnsanî güvenliğin sağlandığı “anlaşma ve işbirliği” durumu da uzlaşmazlığın yerini şiddete bıraktığı çatışma durumu da bu modelde göç olgusuna etki eden faktörler olarak imlenir ve insanî güvenlik ve çatışma eksenlerinde “makro” (gönderen transit ve göç alan ülkelerin çatışan siyasi tercihleri vs.), “mezo” (göç eden ve göç etmeyen haneler arasında gerilimler, hane halkı içerisinde cinsiyet rollerinden kaynaklı gerilimler vs.), “mikro” (bireyler arasında çatışmalar vs.) çatışmalar şeklinde gösterilir. Makro düzeyde, göç veren ve göç alan ülkeler arasında çatışmalar ve uzlaşmalar (değişen sınır, vize ve göç politikaları vs.) olabileceği gibi mezo düzeyde ise, göç eden grupların ülkelerinde ve göç ettikleri yerlerde karşı karşıya kaldığı sosyal, siyasal ve kültürel dışlanmalar olabilir. Mikro bazda ise göçmen bireylerin karşı karşıya kaldıkları çatışmalar zikredilebilir. Bu çatışmalar; insani güvensizlik, politik belirsizlik, ekonomik belirsizlik şeklinde tezahür edebilir ve ulusötesi alanda ülkeler, devlet üstü kurum ve kuruluşlar, sınıflar, etnik veya dinî gruplar, bireyler arasında vuku bulabildiği gibi çapraz yani düzeyler arasında da gerçekleşebilir (Sirkeci & Erdoğan, 2012; Tilbe, 2016).

“Hareketlilik”, “dinamizm”, esneklik göç yazınına yeni eklenen kavramlardır. Küreselleşme olgusu göç çalışmalarına başka bir boyut getirmiştir. İletişim ve ulaşım imkânlarının artması nedeniyle kişiler arasındaki mekânsal farklılıklar da ortadan kalkmakta, böylece ulusötesi yaklaşım göç çalışmalarının bir parçası haline gelmektedir. Bu bağlamda ulusaşırılık perspektifi, eşzamanlı olarak köken ülkede, ev sahibi ülkede ve farklı ülkelerde fiziksel bağlantılar kuran göçmenlerin bu noktalar arasındaki hareketlerini ifade etmektedir. Böylece bu yaklaşım çatışma modelinin göçe uyarlanması da işlevsel bir rol üstlenmektedir, çünkü bu ileri - geri hareketlerin hepsinin temelinde çatışmalar ve uzlaşmalar yatmaktadır. Bu perspektiften bakıldığında göç, tek yönlü ve gerçekleştiğinde sona eren bir eylemden ziyade ulusötesi sosyal alanlar olarak adlandırılan gönderme ve alma bölgeleri arasındaki hareketliliği ifade eder. Böylece geçici yer değiştirme, geri dönüş göçü, yeniden göç gönüllü göç, zorunlu göç gibi kategorik ayrımlara da ihtiyaç kalmaz (Bakewell, 2010).

Göç alan ve veren yerlerdeki karşılıklı etkileşim aynı zamanda “fikirlerin, parasal kaynakların, malların, sembollerin ve kültürel uygulamaların çoklu etkileşimlerini de” içerir. Faist (2009), “sosyal sermayenin köprüleme işlevi” olarak adlandırdığı bu olguda zayıf ve dolaylı sosyal ilişkilerin bile önemli olduğuna dikkat çeker. Bunun bir diğer boyutu da göç kültürüdür. Göç kültürü, göç alan ile göç veren bölge arasında ortaya çıkan göç koridorunu ifade etmektedir. Bu koridor, sosyal bağlantılar; aile, arkadaş, sosyal çevrenin etkisiyle değişen göçmen alım politikalarına rağmen dinamik bir süreç içerisinde kendisini sürekli yenileyerek açık kalmaktadır. Böylece sosyal ağlar göç kararı

almada, göç edilen yerin seçiminde anahtar rol oynamaktadır (Bilecen, 2016; Dedeoğlu, 2014). Çatışma modeli bakımından göç kültürüyle oluşan bu güvenli koridorlar, yinelenen deneyim aktarımı sayesinde çatışmanın şiddetinin her seferinde biraz daha azalması anlamına gelmektedir.

Bu makalede birinci ve ikinci göç akını olmak üzere tarihsel olarak ikiye ayırdığımız Türkiye'den Birleşik Krallık'a göçler, yukarıda çerçevesi çizilen çatışma modeli yardımıyla yorumlanacak ve bu iki göç dalgasıyla göç eden göçmenlerin sosyal, kültürel ve sınıfsal olarak birbirilerinden farklı olmalarına rağmen yer değiştirmelerindeki temel motivasyonunun "insanî güvensizlik" olduğu üzerinde durulacaktır.

Türkiye'den Birleşik Krallık'a yönelik iki göç dalgası farklı zamanlarda, farklı saiklerle gerçekleşmiş olsa da bireyleri/aileleri/ toplulukları göç etmeye iten çatışmalar doğrudan veya dolaylı olarak politik temellidir. Burada politik çatışma daha önce vurgulandığı üzere her zaman doğrudan fiziksel çatışma ortamında yaşamak ya da doğrudan bir politik müdahaleye maruz kalmak şeklinde tezahür etmeyebilir dolayısıyla göçe teşvik eden güvensizliğin temelinde politik temelli çatışmalardan kaçınma isteği de olabilir. Makalede söz konusu güvensizlik hissiyatı görüşmecilerle yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlardan yararlanılarak ortaya konulacaktır.

Bu çalışma kapsamında, iki ayrı dönemde toplam 29 katılımcıyla görüşülmüştür.* Londra'da gerçekleştirilen görüşmelerin her biri yarım saat ile bir saat yirmi dakika arasında sürmüştür. Katılımcıların 18'i erkek, 11'i kadındır; 10 görüşmeci evli, 19 görüşmeci ise bekârdır. Görüşmelerin gerçekleştirildiği sırada katılımcıların yaş ortalaması 38, göç ettikleri tarihteki yaş ortalamaları ise 32'dir. Eğitim durumu açısından ise 1 görüşmeci ilkökul, 5 görüşmeci lise, 19 görüşmeci üniversite, 4 görüşmeci ise yüksek lisans mezunudur.

Türkiye'den Birleşik Krallık'a Birinci Göç Dalgası

Türkiye'den yurt dışına düzenli emek göçleri II. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da işgücüne duyulan ihtiyaç ve bu konuda yapılan uluslararası düzenlemelerle 1960'lı yıllarda başlasa da Birleşik Krallık'a yönelik emek göçleri son derece sınırlı kalmıştır. Örneğin 1980'e kadar ikili anlaşma çerçevesinde Birleşik Krallık'a 6 bin kişinin göç ettiği tahmin edilmektedir ki bu sayı diğer Avrupa ülkelerine kıyasla oldukça düşüktür (Karaçay, 2012).† 2011 nüfus sayımına göre Birleşik Krallık'ta Türkiye doğumlu 91 bin kişi bulunmaktadır.‡ Günümüzde ise Türkiyeli nüfusun 400 bin kişi civarında olduğu tahmin edilmektedir (Bilecen, 2020).

Türkiyeli misafir işçiler açısından Almanya kadar cazip bir ülke olmayan Birleşik Krallık, 1970'li ve 1980'li yılların ardından politik göçlerin varış noktalarından biri haline gelmiştir. Dolayısıyla göç açısından Birleşik Krallık'ı özgün kılan özelliklerden biri de politik sığınmacıların toplam Türkiyeli göçmen nüfusu içerisindeki oranının yüksek olmasıdır. Home Office verilerine göre 1980'den

2016'nın ilk yedi ayına kadar Türkiye'den Birleşik Krallık'a toplam 41.224 (Sirkeci vd., 2016), 2016-2019 yıllarında ise 2.044 yeni sığınma başvurusu olmuştur (Gov.UK, 2020). 1971 askeri müdahalesi, 1978 Maraş olayları, 1980 askeri darbesi, 1990'lı yılların başında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki çatışma ortamı Birleşik Krallık'a göçün en belirgin sebepleri arasında yer almaktadır (Kirişçi, 2003). Bu dönemlerde ortaya çıkan göçleri makro (devletle ilgili) ve mezo (toplumsal olaylarla ilgili) göçler olarak sınıflandırabiliriz. İki ülke arasında açılan göç koridoru ve oluşan göç kültürünün ardından Maraş, Sivas, Kayseri, Malatya, Adana, Tunceli gibi illerden aile birleşmeleri ve düzensiz göçlerle göçmen akını devam etmiştir. Bir başka deyişle insanî güvensizlik nedeniyle açılan göç koridoru bir süre sonra ekonomik temelli göçlerin geçiş güzergahlarından biri haline gelmiştir (Tilbe, 2020). Politik göç koridoruna bir başka örnek ise aile birleşmesidir. Kişi görünüşte yasal olarak aile birleşmesi yoluyla göç etmiş gibi görünse de bu göçlerin arkasında politik temelli göç yatabilir. Çünkü daha önce aile bireyleri politik nedenlerle göç etmişlerdir.

Politik temelli göçte, aile bireyleri, yakınlar kadar dava arkadaşlarının daha önce bu göç yolunu açmış olması da önemlidir. 1990'lı yıllarda Londra'ya yasal yollarla gelip daha sonra da politik sığınma talebinde bulunan ve uzun süre tekstil sektöründe çalışan Görüşmeci Lale[§] Türkiye'yi terk etmesinde politik nedenli çatışmaların etkili olduğunu ifade etmektedir.

"Türkiye'deki politik durumdan dolayı göç kararı aldım. 12 Eylül sonrasında bize rahat yüzü yoktu, arkadaşlarımın bir kısmı zaten yurt dışına çıkmıştı. (...) Yakın arkadaşlarım daha önce buraya gelmişlerdi. (...) Onun üzerine geldim buraya. Tekstil fabrikalarında çalıştım. O zaman vize yoktu. Aldılar içeri. Au pair** olarak geldim. Ama hiç yapmadım. O bir formaliteydi" (Lale, Kadın, 55).

Daha çok Türkiye'nin kırsal kesiminden gelen ve çoğunlukla eğitim seviyesi düşük olan birinci kuşak göçmenler ilk geldikleri yıllarda, yoğun olarak tekstil sektöründe çalışmış, bu sektörün Londra'yı terk etmesinin ardından ise biriktirdikleri sermayeyle kendi küçük aile işletmelerini kurmaya yönelmişlerdir. Ekonomik nedenlerle sosyal çevre bakımından bir arada yaşamak göçmenler arasındaki ilişkileri, etnik ve mezhepsel kimlik bilincini ve dayanışmayı artırmıştır. Bunun da temel sağlayıcısı etnik ekonomi etrafında kurulan ilişkiler zinciridir.^{††} Sadece Türkiyeli göçmenlere özgü olmayan bu durum göç yazınında; etnik ya da diaspora girişimcilerinin beşerî ve finansal sermaye eksikliği nedeniyle çoğunlukla düşük maliyetli endüstrilere girerek kendi etnik ekonomilerini oluşturmaları şeklinde ifade edilir (Kloosterman 2010; Dana & Morris, 2007).

Zaman içerisinde bulundukları ülkeye uyum sağlamaya başlayan, çocukları dil öğrenen göçmenler etnik ekonominin dışında da işler yapmaya başlamışlardır. Görüşmeci Ali ise, tekstil sektöründen küçük aile işletmelerine uzanan çizgide Türkiyeli toplumun geçirdiği bu dönüşümü şu şekilde ifade etmektedir:

“Burada mesela şimdi Türkiyeli belediye meclis üyeleri var, belediye başkanları var, ondan sonra iş adamları var, iş yapıyorlar falan. Avukat var mesela, dükkân kadar avukat olmaya başladı. Klinik var. (...) Eskiden kebabçılık falandı, şimdi üç yüz, beş kişilik restoranlar herkesin bildiği, lüks restoranlar açıldı. Küçük bakkallar değil kocaman marketler, toptancılar var. Muhasebeciler çok fazla, binlerce insana yardımcı oluyorlar. Topluluk dışarıya açılmaya başladı” (Ali, Erkek, 29).

Birleşik Krallık'a politik temelli çatışmalardan kaçarak çoğunlukla politik sığınmacı olarak gelen Türkiyeli göçmenlerin siyasal tutum ve davranışlarında sahip oldukları etnik ve mezhepsel kimlikler önemli rol oynamıştır (Bilecen & Araz, 2015a; Bilecen & Araz, 2015b)¶ Kürt ve Alevi göçmenler Londra'da kurdukları birçok sivil toplum örgütü aracılığıyla dayanışma ağlarını geliştirmenin yanı sıra var olan kimlikleri üzerinden politik bir bilinç geliştirmişlerdir. Ancak burada iki kimlik arasındaki geçişliliği de gözden kaçırmamak gerekmektedir. Kimi göçmenlerde Kürt kimliği Alevi kimliğinin önüne geçmekte, kimi göçmenlerde ise tersi mümkün olmaktadır. Aynı ifadeleri Türk ve Sünni kimlikleri için de kullanmak mümkündür (Küçükcan, 2006; Erol, 2012). Birleşik Krallık'a birinci göç dalgasıyla gelen başta Kürt / Alevi kimliklerine sahip göçmen topluluğu§§ olmak üzere göçmenler Türkiye'deki politik gelişmelere yakın ilgi göstermekte ve özellikle son yıllarda kurdukları dinî, siyasî ve sivil toplum örgütleriyle ana yurda yönelik kamuoyu oluşturma faaliyetleri yürütmektedirler (Bilecen, 2016, Bilecen, 2020).***

Türkiye'den Birleşik Krallık'a İkinci Göç Dalgası: Ankara Anlaşması

Anlaşmanın hukuksal ve tarihsel arka planı

Birleşik Krallık'a Türkiye'den göçler 1990'lı yılların ortasından itibaren politik sığınmacı akınının durmasının ardından bir müddet aile birleşmeleri, öğrenci vizesi, çocuk bakıcılığı vizesi ve düzensiz göçlerle devam etmiştir. Bunda değişen göçmen alım politikalarının etkilerini yadsımamak gerekmektedir. 2000'li yıllardan sonra özellikle Avrupa'da dışarıdan göçün önüne geçecek birçok yasanın yürürlüğe girdiği görülmektedir (Hugo, 2014; Salomoni, 2015; Faist, 2009; Kulu-Glasgow & Leerkes, 2013). Birleşik Krallık örneğinde ise, güvenlikçi göç politikaları nedeniyle zorlaşan koşullar karşısında Ankara Anlaşması yaparak oturum almak göç etmenin en uygun yolu haline gelmiştir (Sirkeci vd., 2016). Çatışma teorisi bakımından bu durumu; göçmenlerin devletlerin göçü zorlaştıran düzenlemelerinden yani makro çatışmalardan kaçınmak yerine Ankara Anlaşması'ndan yararlanarak “uzlaşma” yolunu tercih etmeleri şeklinde yorumlayabiliriz. Dolayısıyla bu dönemde eğitim, dil öğrenme, çocuk bakım amacıyla Birleşik Krallık'a giriş yapanların bir kısmı da bu ülkede kalıcı olmak için anlaşmadan yararlanarak oturum alma yoluna gitmişlerdir. Aynı şekilde ekonomik, politik, eğitim, kariyer gibi çeşitli sebeplerle Türkiye'yi terk

etmek isteyenler için de Ankara Anlaşması en uygun ve kolay göç yollarından birisi haline gelmiştir (Bilecen, 2020; Bilecen, 2015).

Ankara Anlaşması, Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasında 1963'te Ankara'da imzalanan, taraflar arasında ekonomik ve ardından da siyasal bütünleşmeyi sağlamayı hedefleyen, “hazırlık”, “geçiş” ve “son dönem” olmak üzere üç aşamadan oluşan temel bir anlaşmadır. İngiltere 1973'te Avrupa Topluluğu'nun üyesi olduğunda, anlaşma bu ülkede de geçerli olmuştur. İngiltere Avrupa Topluluğu Ortaklık Anlaşması'na 1973 yılında imza atmış olsa da anlaşmadan Türkiye vatandaşlarının yararlanma süreci 2002'den sonra Veli Tım ve Mehmet Darı davalarıyla başlamıştır. İngiltere'ye yasadışı yollardan girerek kendi işini açıp başarılı olan Mehmet Darı'nın anlaşma başvurusunun reddedilmesinin ardından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne açtığı davayı kazanması üzerine Türkiye'den Birleşik Krallık'a göçlerde Ankara Anlaşması yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Sevimli & Reçber, 2014; Bilecen, 2015).

Ankara Anlaşması'ndan Birleşik Krallık'ta kendi işini kurmak (self-employed veya şirket direktörlüğü) veya bir şirket bünyesinde çalışmak (şirket sponsorluğu) isteyenler yararlanabilmektedirler. Bununla birlikte anlaşma yapanlar eşlerini ve çocuklarını (dependant) da belli bir gelir garantisi sağladıkları takdirde getirebilmektedir. Anlaşmaya başvurular 2009'ya kadar sadece Birleşik Krallık'tan yapılırken Avrupa Adalet Divanı'na yapılan başvurunun kabul edilmesinin ardından 7 Eylül 2009'dan itibaren Türkiye'den de başvuru yapılabilmektedir (Commonwealthcontractors, 2010).

Bir tür çalışma vizesi olan Ankara Anlaşması'nda başvuru sahibinin eğitimi, iş tecrübesi çerçevesinde hazırladığı iş planıyla Birleşik Krallık'ta geçimini sağlayacak kazanç elde edeceğini taahhüt etmesi gerekmektedir. Home Office, iş planını kabul etmesi halinde başvuru sahibine ilk etapta bir yıllık oturum verilmekte, bir yılın sonunda kişinin sunduğu belgeler, ödediği vergilerle bu işten geçim sağladığını ispatlaması gerekmektedir. Birleşik Krallık başvuruları sınırlı tutmak ve başvurular arasında eleme yapmak amacıyla anlaşma yapmayı zorlaştıran çeşitli düzenlemeler yapma yoluna gitmektedir. Bu düzenlemelerin bazıları dava konusu haline gelmekte iki ülke arasında göçmen kabul yasaları bakımından makro düzeyde çatışmalara yol açmaktadır. Örneğin Mayıs 2014'te çıkarılan göçmenlik kanunun Nisan 2015'te yürürlüğe girmesiyle ise Ankara Anlaşması'nda ret alan kişinin temyize başvuru hakkı kaldırılmış bunun yerine “idari inceleme” (administrative review) getirilmiştir (Gov.UK, 2015). Bunun dışında Home Office'in son zamanlarda yapılan başvuruları anlaşma hükümlerini farklı şekillerde yorumlayarak reddettiği saha çalışması sırasında avukatlarla ve görüşmecilerle yapılan görüşmelerden ortaya çıkmaktadır. Daha önce bir yılın ardından yapılan uzatma başvurularına üç yıllık oturum verirken, son zamanlarda bir yıllık oturum verildiği, bazı durumlarda başvuru sahiplerini mülakata çağrıldığı görülmektedir. Anlaşmanın ilk yıllarında dört yılın sonunda kişi süresiz oturum almakta ve beş yılın sonunda ise vatandaşlık başvurusu yapabilmekteyken 16 Mart 2018'de süresiz oturum kaldırılmıştır. Bu karar Temmuz 2018'de yapılan itirazla

ortadan bozulsa da süresiz oturma başvuru süresi 4 yıldan 5 yıla çıkarılmış, İngilizce yeterliliği ve “Life in the UK” sınavına girme gibi ilave koşullar getirilmiştir. Ayrıca süresiz oturma başvuranlardan kişi başı 2,389 pound başvuru ücreti talep edilmektedir (Bilecen, 2020; Gov.uk, 2019).

Yıllara göre Türkiye ve Birleşik Krallık'tan yapılan Ankara Anlaşması başvurularına baktığımızda ise 2019 sonu itibarıyla son dört yıldaki başvuruların 2002'den bu yana yapılan başvuruların toplamının %46'sını oluşturduğu görülmektedir. Buna anlaşmaya son başvuru yılı olan 2020'yi^{†††} eklediğimizde Ankara Anlaşması oturumu almak için yapılan başvuruların %50'den fazlasının son beş yılda yapıldığını söyleyebiliriz. Bu da Türkiye'nin son yıllarda verdiği dış göçün önemli adreslerinden birinin Birleşik Krallık olduğunu göstermektedir.

Tablo – Ankara Anlaşması Yıllara Göre Başvuru Sayıları

Yıl	Başvuru Sayısı	Kabul	İptal /Red
2002	62	38	24
2003	294	183	111
2004	2109	767	1342
2005	2471	596	1875
2006	825	318	507
2007	1753	1121	632
2008	1987	1520	467
2009	3130	2518	612
2010	5124	4250	874
2011	4187	3485	702
2012	3599	2941	658
2013	3247	2575	672
2014	3429	3049	380
2015	3822	3349	473
2016	4738	4262	476
2017	6331	5817	514
2018	8477	7799	678
2019	12249	11418	831
2020	8850	3075	1975 ^{††}
Toplam	76.684	59.081	13.803

Kaynak: Home Office, 2020.

Yeni Bir Politik Göç Akını Mı?

Ankara Anlaşmalarının göçü genel olarak “beyaz yakalı göçü”, “orta sınıf göçü”, “beyin göçü” olarak tanımlanmaktadır, ancak bu grubun homojen bir bütünlük arz ettiğini söylemek güçtür. Örneğin anlaşma yapanlar arasında mimarlık, mühendislik, avukatlık, doktorluk gibi meslek sahipleri olduğu gibi berberlik, temizlikçilik, çocuk bakıcılığı, elektrikçilik, inşaatçılık gibi işlerle meşgul olanlar ve en uygun göç yolu olduğu için zincir göçün devamı olarak hemşerilerinin veya ailesinin yanına gelmek isteyenler yani genel olarak birinci göç akınının izlerini takip eden göçmenler de yer almaktadır.

Yapılan alan araştırması Ankara Anlaşması yaparak oturma alanların, birinci göç akınıyla gelenlere kıyasla daha eğitilmiş, vasıflı ve dil yeterliliğine sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu yeni göç dalgasıyla gelenler hem demografik, sosyo-kültürel ve sınıfsal özellikleriyle hem de göç etme sebepleri (ekonomik, politik, kültürel, eğitim, ailevi sebepler, akraba ilişkisi vs.) ve sosyal hayattaki ilişkileri (uyum süreçleri, diğer toplumlarla ve ev sahibi toplumla ilişkileri, yaşadıkları bölgeler vs.) bakımından da farklılık arz etmektedir (Bilecen, 2020).

Beşerî, finansal veya sosyal sermayesi ne kadar iyi olursa olsun göçmenliğin ilk yıllarında sosyal, kültürel ve ekonomik çevreye uyum sağlama sorunları nedeniyle çeşitli zorluklar yaşanmaktadır. Yapılan görüşme ve gözlemlerden Ankara Anlaşmalarının ilk yıllarda ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldıkları gözlemlenmiştir. Son yıllarda göç edenlerin çoğunun beyaz yakalı olduğu düşünülürse, göçmenlerin Türkiye’de yaşamaya devam etseler görece daha iyi koşullarda yaşayacakken birçok güçlüklerle karşılaşmayı göze alarak neden göç ettiklerini irdelemek araştırmanın bir başka konusuydu. Örneğin Görüşmeci Yusuf, Türkiye’de bir üniversitede öğretim elemanı iken politik koşullar nedeniyle işinden istifa ederek eşiyle birlikte göç etme kararı almıştır. Görüşmeci akademik kariyerini yarıda bırakıp Birleşik Krallık’a göç etmesini şu şekilde açıklamaktadır:

“Buraya gelmemin sebebi asıl son on senedir ivme kazanmış olan politik durum her şeyden önce. (...) Türkiye’deki üniversitelerin durumu... Sosyo politik koşulların; sokakta, gittiğim her yerde beni biraz sıkıştırdığını hissetmeye başladım. Eşim de aynı şekilde. ‘Biz nereye gideriz?’ son üç dört yıldır bayağı ciddi bir şekilde konuşmaya başlamıştık” (Görüşmeci Yusuf, Erkek, 35 yaşında).

Görüşmecilerin iki ülkenin siyasal ve sosyal yapısını kıyaslayarak görece kendilerini daha güvende hissedecekleri yerde; Londra’da yaşamak istemeleri görüşmelerden çıkan bir başka sonuçtur. Bir başka deyişle, insanî güvenliğin sağlandığı yerde yaşamaya yönelik bir iradenin söz konusu olduğunu ifade edebiliriz.

“Ne bileyim belli bir noktadan sonra, buradaki çok kültürlülüğü, çok renkliliği sevmeye başlıyorsun, aslında yapabilirsen çok güzel

imkânların olduğunu falan... Türkiye'de problem olan şeyler burada oturmuş, konuşulmuyor. Onlar biraz kafamı şekillendirdi. Onların etkisiyle falan bu ülkede kalmaya karar verdim” (Görüşmeci Salih, Erkek, 36 yaşında).

Görüşmeci Mehmet, İngiltere'ye geldiği ilk yıllarda çok zorluk yaşamasına rağmen Türkiye'ye dönmek istememiştir, bu kararında Türkiye'de iken özellikle iş hayatında etnik ve mezhepsel ayrımcılığa uğramasının etkili olduğunu vurgulamakta, Türkiye'nin içinde bulunduğu politik koşulları gördükçe Londra'da kalarak ne kadar doğru bir karar verdiğini düşünmektedir.

“Senin siyasi kişiliğin, etnik kökenin farklıysa sırf bu yüzden sana iş vermeyebiliyorlar. (...) Bu Türkiye'de nasıl söyleyeyim bunu büyük bir sorun yani. Burada (Londra) hangi kültürden, hangi dinden, ideolojiden, inançtan olursan ol, adamlar buna bakmıyor, hatta seni teşvik ediyorlar, gel bu işi yap diye söylüyorlar, ama Türkiye'de tam tersi. Senin önünü kesmeye çalışıyorlar. (...) Bir de Türkiye'deki son dönemdeki siyasi gelişmeleri görünce yani iyi ki de gelmişim diyorsun” (Görüşmeci Mehmet, Erkek, 42 yaşında).

Türkiye'deki memurluk görevini bırakarak Ankara Anlaşması oturumuyla Londra'da yaşamaya başlayan Görüşmeci Osman, “başarısız” addedilmek korkusuyla değil, döndükten sonra uğrayacağı toplum baskısı, dışlanma nedeniyle Türkiye'ye dönmek istemediğini belirtmektedir.

“Ben fena olmayan bir memurluk işimden vazgeçmişim. (...) Türkiye'deki genel ortam, insanın insana davranışı... Mahalle baskısı... Kendin olamamak... Yargılanmak. Çalışma ortamında, arkadaş arasında ne bileyim dini inancını özgürce söyleyememek. (...) Bütün bunların yanında memurluğu kaybetme konusu en son geliyor bana göre” (Görüşmeci Osman, Erkek, 33 yaşında).

Ulusötesi göç açısından bir başka çatışma alanı da cinsiyet güvenliğidir. Kadın veya eşcinsel olmalarından dolayı kendilerini güvende hissetmeyen kişiler cinsel kimliklerini/ yönelimlerini daha özgür biçimde yaşayabilecekleri yerlere doğru göç edebilmektedir. İngiltere'de yüksek lisans yaptıktan sonra bu ülkede yaşamaya karar veren Görüşmeci Suat, cinsel yöneliminin Birleşik Krallık'ta yaşamaya devam etme kararında etkili olduğunu ifade etmektedir.

“Türkiye'de de dışarıdan çok belli olmadığım için öyle aman aman tacize uğramıyorum. Ama yine de şunu biliyorum ki burada birisi bana homofobik bir harekette bulunursa, derhal polise giderim ve hakkımı savunurum. Bunun güvencesi var. O güzel bir şey var. (...) Biz İstanbul'da, Ankara'da birçok şeyden mahrum yaşıyoruz” (Görüşmeci Suat, Erkek, 30 yaşında).

Görüşmeci Banu ise Londra'ya geliş nedenini, artık Türkiye'de kendisini tarif edememesi ve güvende hissetmemesiyle açıklamaktadır. Banu'nun göç kararı vermesinde de güvensizlik hissiyatı önemli bir rol oynamıştır.

“Çünkü artık kendimi Türkiye'de tarif edemiyordum. Hani bir sonraki aşamanın ne olacağının ne olduğunu bilmiyordum. Kendimi güvende hissetmiyordum. Belki biraz ara vermek belki de bir şeylere bakmak için aslında dil okuluna geldim” (Görüşmeci Banu, Kadın, 44 yaşında).

Terapist olan Görüşmeci Eda ise, bir kadın olarak Türkiye'de kadınlara bakışın kendisini rahatsız ettiğini, Londra'da yaşama isteğinde bunun çok etkili olduğunu ifade etmiştir.

“Hayatımı düşününce insanların kadınlara bakışı devamlı bir şekilde sinirimi bozuyor. Televizyon izlerken bile sinirimi bozuyor. Reklamları izlerken falan da sinirlerim bozuluyor o yüzden böyle sürekli bir sinir bozukluğu içerisinde oluyorum tatile gittiğimde bile. Rahatsız hissediyorum kendimi o yüzden de Türkiye'ye dönmek istemiyorum” (Görüşmeci Eda, Kadın, 29 yaşında).

Güvenlik ihtiyacı “çatışmaya” girmeme isteği şeklinde de tezahür edebilir. Bu da kişiyi daha güvenli alanlara doğru göç etmeye sevk edebilmektedir. Ancak çatışma göç edildiğinde nihayete eren bir olgu değildir. Dolayısıyla cinsiyet güvenliği veya cinsel yönelimi nedeniyle göç eden kişi bu çatışmaları yeni düzeylerde bireyler arasındaki ilişkilerde (mikro), aile ve toplum içinde (mezo) veya farklı düzeyler arasında göç ettiği yerde de yaşamaya devam edebilir (Sirkeci & Erdoğan 2012; Sirkeci & Cohen, 2016).

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere, her ne kadar göç etme nedenleri, demografik özellikleri, sosyal statüleri farklılık arz etse de politik nedenlerle Birleşik Krallık'a göç etmek 1980 ve 1990'larda gelen göçmenlere mahsus bir durum değildir. Politik çatışmalardan kaçınmak isteyen birisi Ankara Anlaşması yaparak da göç edebilir. Tam da bu noktada politik çatışmalardan kaçınma isteği; Türkiye'nin içinde bulunduğu politik koşullar nedeniyle kendisini ve ailesini güvende hissetmemeyi ifade etmektedir. Öte yandan iş bulma olanaklarının azalması, işini kaybetme korkusu, yüksek enflasyon, kur farkı, ücret farklarının derinleşmesi gibi sosyo ekonomik faktörler de şiddet içermeyen “ekonomik çatışma” kaynakları olarak göçe neden olabilir (Sirkeci & Cohen, 2016).

Görüşmelerden çıkan bir başka husus ise 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin birçok kişinin göç kararı almasında bir milat noktası teşkil etmesidir. Gelecek hakkında karamsarlığa kapılmak, kendini güvende hissetmemek, politik çatışmaların artacağına dair endişe duymak, çocuklarının geleceği konusunda endişelenmek göç kararının alınmasında etkili olan nedenler olarak görüşmeciler tarafından sıkça dile getirilmiştir. Örneğin Türkiye'de üst orta sınıf bir hayat yaşayan, avukatlık yapan

Hilmi, ekonomik sebeplerin değil son yıllarda şahit olduğu hukuksuzlukların göç etme kararı almasında etkili olduğunu belirtmektedir:

“15 Temmuz sonrası yapılan yargılamalar beni hukuktan acayip soğuttu. Beni korkuttu. (...) Süreci hızlandıran 15 Temmuz süreci oldu. (...) Bizim buraya gelme sebebimiz geçim kaygısı değil yani. Daha iyi bir yaşam, daha iyi bir eğitim, daha demokratik güvenli, huzurlu bir hayat için geldik” (Hilmi, Erkek, 53).

Görüşmecilerden Murat da 15 Temmuz'dan sonra kendisini ve ailesini güvensiz hissederek yurt dışına göç etme kararı alanlardan biridir. Murat, önceleri Kanada'ya göç etmeyi düşünürken bir tanıdığından Birleşik Krallık'a Ankara Anlaşması yoluyla kolayca göç edebileceğini öğrenmiştir. Murat'ın göç kararı almasında da 15 Temmuz darbe girişiminin önemli bir etkisi olmuştur. “15 Temmuz'dan sonra Türkiye'de darbe başarılı olsa da başarısız olsa da Türkiye'nin daha kötü bir durumda olacağını tahmin edip o sene atladım İngiltere'ye geldim açıkçası” (Murat, Erkek, 40).

Özetle, 1970'lerde Birleşik Krallık'a politik nedenlerle başlayan göçler 1980'li ve 1990'lı yıllarda da devam etmiş göç karakter değiştirmiştir. Ancak bu durum günümüzde Türkiye'den politik çatışma temelli göçlerin hâlâ devam etmediği anlamına gelmemektedir. Aksine Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasal ve ekonomik koşullar yeni bir politik temelli göç akınına yol açmıştır. Bu akının Birleşik Krallık'a Ankara Anlaşması oturumu yoluyla gerçekleşmiştir. Teorik çerçevede de değinildiği gibi, insanî güvensizliğin yarattığı çatışmalar nedeniyle yaşanan göçleri esasında zorunlu/ gönüllü, ekonomik/ politik ayrımlara tabi tutmanın bir gereği yoktur. Bu bağlamda, politik temelli çatışmalar, bu çatışmaların yol açtığı insanî güvensizlik veya bu çatışmalardan kaçınma isteği son yıllarda Türkiye'den Birleşik Krallık'a göçlerin temel nedenini oluşturmaktadır.

Sonuç

Teorik çerçevesini çizdiğimiz, göçün bir insanî güvenlik arayışı olduğundan hareketle, bu çalışmada Ankara Anlaşması vizesiyle Türkiye'den Birleşik Krallık'a gerçekleşen göçlerin temelinde politik çatışmaların yattığı vurgulanmış ve bunlar çeşitli çatışma düzeyleri üzerinden örneklendirilmiştir.

TÜİK- 2019 verilerine göre, 2016'da Türkiye'den yurt dışına göç eden 177.960 kişinin 69.326'sı, 2017'de 253.640 kişinin 113.326'sı, 2018'de ise 323.918 kişinin 136.740'ı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır. 2017'de 2016'ya kıyasla yurt dışına göç edenlerin oranı %163 artmıştır. 2018'de ise 2016'ya kıyasla artış oranı %197'dir (TÜİK, 2019). Son yıllarda Türkiye'den yurt dışına göçlerin önemli güzergâhlarından biri de Birleşik Krallık olmuştur. 31 Aralık 2020'de sona eren Ankara Anlaşması'na başvurular son yıllarda katlanarak artmış ve son beş yıldaki başvurular 2002'den bu yana yapılan başvuruların yüzde ellisini geçmiştir. Bu

konuda, Londra'da iki farklı zamanda yapılan alan araştırmasında gerçekleştirilen görüşmeler, politik temelli çatışmaların göçün en önemli sebeplerinden biri olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmada ikinci göç dalgası olarak tanımladığımız Ankara Anlaşmalarının ağırlıklı olarak eğitilmiş, vasıflı, orta sınıf göçmenlerden oluştuğu görülmektedir. Özellikle son yıllarda bir "aile göçü" hüviyetine bürünen Ankara Anlaşması göçünde "çocuklarımızın geleceği için geldik" ifadesi birçok görüşmecinin ifadesi olarak dikkat çekmektedir. Bu noktada 15 Temmuz darbe girişiminin göç kararı alınmasında çok önemli bir dönüm noktası olduğuna işaret etmek gerekmektedir. Dolayısıyla insanî güvensizlik algısı ikinci göç dalgasının temel karakteristiğini oluşturmaktadır.

Ankara Anlaşması 31 Aralık 2020 itibarıyla sona ermiş olsa da göçmenlerin, değişen sınır politikaları ve yasal düzenlemeler karşısında her zaman en uygun göç yolunu bulmak için çaba verdikleri unutulmamalıdır. Her ne kadar bu vize türüyle oturum alma yolu sona ermiş olsa da iki ülke arasındaki göç yolu açık kalmaya devam edecek, göç sonrasında da etkisi sürecektir olan insanî güvensizlik algısı bir kez daha göç etmeye, geri dönüş göçüne veya yeniden göçe yol açabilecektir.

Beyan

"Ankara Anlaşması: Türkiye'den Birleşik Krallık'a Yeni Bir Politik Göç Akını mı?" başlıklı makalemde herhangi bir kişi veya kurumla çıkar çalışması bulunmadığını beyan ederim.

Teşekkür

Bu çalışma, Regent's University London'da Eylül 2014 ve Eylül 2015 ve Ocak 2019 – Ocak 2021 tarihleri arasında TÜBİTAK 2219 Doktora Sonrası Araştırma Bursu ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya desteğinden dolayı TÜBİTAK'a teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

- Bakewell, O. (2010) "Some Reflections on Structure and Agency in Migration Theory", **Journal of Ethnic and Migration Studies**, 36(10), 1689-1708, DOI: [10.1080/1369183X.2010.489382](https://doi.org/10.1080/1369183X.2010.489382).
- Bilecen, T. and Sirkeci, İ. (2021) "Sociocultural Conflicts and Ottoman Settlement Policies at the Balkan Wars", **Journal of Balkan and Near Eastern Studies**, 23(4), 533-548. DOI: [10.1080/19448953.2021.1888601](https://doi.org/10.1080/19448953.2021.1888601).
- Bilecen, T. and Araz, M.S. (2015a) "Influence of Ethnic and Sectarian Origins On Political Choices of the Immigrants from Turkey in London", Koç, Ş.A. ve Şiriner, M, (Ed.), **Logic of Our Age: The Individual and Society in the Market's Grasp** içinde. London: Ijopce Publication, 133-152.
- Bilecen, T. ve Araz, M. S. (2015b) "Londra'da yaşayan Türkiyeli göçmenlerin etnik ve mezhepsel aidiyetlerinin siyasal tutum ve davranışlarına etkisi", **Göç Dergisi**, 2 (2), 189-207.
- Bilecen, T. (2015) "Zorunluluk mu? "Gönüllü mü? Türkiye'den Britanya'ya Yeni Göç Dalgası: Ankara Anlaşması", Şeker, G; Tilbe, A.; Ökmen, M; Yazgan P.; Eroğlu D. ve Sirkeci, İ. (Ed.), **Turkish Migration Conference 2015 Selected Proceedings** içinde, London: Transnational Press London, 394-420.
- Bilecen, T. (2016) "Political participation in Alevi diaspora in the UK", **Border Crossing**, 6(2), 372-385. DOI: [10.33182/bc.v6i2.502](https://doi.org/10.33182/bc.v6i2.502).
- Bilecen, T. (2020) **Türkiye'den Birleşik Krallık'a Göçler: Politik Sığınmacılardan Ankara Anlaşmalarına**, London: Press Dionysus.
- Dana, L-P. and Morris, M. (2007) "Towards a synthesis: a model of immigrant and ethnic entrepreneurship", Dana, L.P., (Ed.), **Handbook of Research on Ethnic Minority Entrepreneurship: A co-evolutionary view on Resource Management** içinde, Cheltenham: Edward Elgar, 803-813,
- Dedeoğlu, S. (2014) **Migrants, Work and Social Entegration, Women's Labuor in Turkish Ethnic Economy**, London: Palgrave Macmillan.
- Erol, A., (2012) "Identity, migration and transnationalism: Expressive cultural practices of the Toronto Alevi community", **Journal of Ethnic and Migration Studies**, 38(5), 833-849.
- Faist, T. (2009) "Diversity – a new model of incorporation?" **Ethnic and Racial Studies**, 32(1), 171-190. DOI: [10.1080/01419870802483650](https://doi.org/10.1080/01419870802483650).
- Hugo, G. (2014) "Migrants in society: diversity and cohesion, Migration and Diversity", Steven Vertovec (Ed), **The International Library of Studies on Migration** içinde, Geneva: An Elgar Research Collection, 243-294.
- Karaçay, A.B., (2012) "Türkiye – Avrupa Göç Sistemi: Misafir İşçilikten Ulus-Ötesi Kimliklere", Ihlamur, S.G. ve Öner A.Ş. (Der.), **Küreselleşme Çağında Göç, Kavramlar, Tartışmalar** içinde, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kirişçi, K. (2003) "The Question of Asylum and Illegal Migration in European Union-Turkish Relations", **Turkish Studies**, 4(1) 79-106.

- Kloosterman, R. C. (2010) "Matching opportunities with resources: A framework for analysing (migrant) entrepreneurship from a mixed embeddedness perspective", **Entrepreneurship & Regional Development**, 22(1), 25-45, DOI: [10.1080/08985620903220488](https://doi.org/10.1080/08985620903220488).
- Küçükcan, T. (2006) "The Making of Turkish Muslim Diaspora in Britain", **Journal of Muslim Minority Affairs**, 24(2), 243-258.
- Kulu-Glasgow, I. and Leerkes, A. (2013), "Restricting Turkish marriage migration? National policy, couples' coping strategies and international obligations", **Migration Letters**, 10(3), 369-382. DOI: <https://doi.org/10.33182/ml.v10i3.135>.
- Salomoni, F. (2015) "Göçmenlerin İtalya'da Entegrasyonu", Şeker, D.B., Sirkeci, İ., ve Yüceşahin, M. (Ed), **Göç ve Uyum** içinde, Transnational Press London, 165-186.
- Sevimli, A., ve Reçber, S. (2014) "Avrupa Birliği'nde İşçilerin Serbest Dolaşımı ve Türk İşçilerinin Serbest Dolaşım Hakkı", **İ. Ü. Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 76(2), 391-440.
- Sirkeci, İ., and Cohen, J. (2016) "Cultures of Migration and Conflict in Contemporary Human Mobility in Turkey", **European Review**, 24(3), 381-396.
- Sirkeci, İ., ve Erdoğan, M. (2012) "Göç ve Türkiye", **Migration Letters**, 9(4), 297-302.
- Sirkeci, İ. (2009) "Transnational Mobility and Conflict", **Migration Letters**, 6(1), 3-14.
- Sirkeci, İ. (2012) "Transnasyonal Mobilite ve Çatışma", **Migration Letters**, 9(4), 353-363.
- Sirkeci, İ.; Bilecen, T.; Coştu, Y.; Dedeoğlu, S.; Kesici, R.; Şeker, B.D.; Tilbe, F.; Unutulmaz, O. 2016, **Little Turkey in Great Britain**, London: Transnational Press London.
- Tilbe, A. (2016) "Göç Kültürü ve Çatışma Modeli' Bağlamında Latife Tekin'in Sevgili Arsız Ölümüne Bir Bakış", Tilbe, A. Ve Bosnalı, S. (Ed.), **Göç Üzerine Yazın ve Kültür İncelemeleri** içinde, London: Transnational Press London, s.1-19
- Tilbe, F. (2020) "Türkiye – İngiltere Göçünü Yeniden Düşünmek: Politik mi, Farklı ya da Çoklu Çatışmalar mı?", **Pasajlar**, 5, 311-330.

Elektronik Kaynaklar:

- Commonwealth Contractors (2010) "Turkish ECAA Deadline Approaching." Erişim Tarihi: Haziran 10, 2015. <http://www.commonwealthcontractors.com/tag/immigration/page/20/>.
- Gov.Uk (2019) "Appendix ECAA indefinite leave to remain (ILR) and further leave to remain (FLR) guidance." Erişim Tarihi: Temmuz, 29, 2019. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/723007/turkish-ecaa-ilr-guidance-v1.0ext.pdf.

- Gov.UK (2020) “How many people do we grant asylum or protection to?” Erişim Tarihi: Mayıs 23, 2020.
<https://www.gov.uk/government/statistics/immigration-statistics-year-ending-september-2019/how-many-people-do-we-grant-asylum-or-protection-to>.
- Gov.Uk (2015) “Turkish Business person visa” Erişim Tarihi: Haziran 10, 2019.
<https://www.gov.uk/turkish-business-person/overview>.
- TUIK (2019) “Vatandaşlık ülkesine göre Türkiye’ye gelen ve Türkiye’den giden göç.” Erişim Tarihi: Ağustos 24, 2019.
http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1067.

Notlar:

* Bu çalışma, Eylül 2014 ve Eylül 2015 ve Ocak 2019 – Ocak 2021 tarihleri arasında Londra'da TÜBİTAK 2219 Doktora Sonrası Araştırma Bursu'yla Regent's Univesity London'da misafir araştırmacı olarak bulunduğum sırada yaptığım alan araştırmalarının bulgularına dayanmaktadır. 2014-2015 döneminde Ankara Anlaşması yoluyla oturum alanlarla ilgili yaptığım çalışmaya ilişkin ön bilgileri 2015'te Prag'ta düzenlenen Göç Konferansı'nda sundum. Konuya dair ilgim 2019-2021 yıllarında Londra'da bulunduğum sırada da devam etti. Bu dönemde Ankara Anlaşması yaparak oturum alanların sayısı kamusal alanda hissedilir derecede artmıştı. Dolayısıyla çalışmada son yaptığım çalışmaya ilişkin görüşme, gözlem ve sayısal veriler de yer almaktadır.

† Esasen Birleşik Krallık'a ilk Türk göçü aralarındaki kolonyal bağ nedeniyle Kıbrıs adasından 1930'lu yıllarda duyulan işgücü ihtiyacını karşılamak amacıyla başlamış, 1960'lı yılların başında Kıbrıs'ta yaşanan karışıklıklar göçü adeta teşvik etmiştir. İleriki yıllarda ise iki coğrafya arasında oluşan göç koridoru nedeniyle Kıbrıs'tan Birleşik Krallık'a göçler devam etmiştir. Bu ülkeye yerleşen Kıbrıslı Türkler tekstil, terzilik, küçük girişimcilik gibi alanlarda çalışmaya başlamış daha sonra bu sektörler Ada'ya Türkiye'den göç edecek göçmenlerin oluşturacakları etnik ekonominin temel uğraş alanları haline gelmiştir.

‡ 2021'de Birleşik Krallık genelinde yapılan nüfus sayımının sonuçları henüz yayınlanmıştır.

§ Çalışmada, görüşmecilerin gerçek isimleri gizli tutulmuş, her bir görüşmeciye takma isim verilmiştir.

** Çocuk bakıcılığı vizesi.

†† Britanya'da 1975'te 200'den fazla olmayan restoran sayısı 2001'de 15 bine ulaşmış durumdadır. Sadece kebab sektörünün Britanya ekonomisine yıllık 2,2 milyar poundluk katkı yaptığı tahmin edilmektedir (Dedeoğlu, 2014: 53).

‡‡ 2014 yılında yapılan alan çalışmasında göçmenlere İngiltere'ye geliş nedenleri sorulmuş; Türkler %56,6 ekonomik, %4,7 politik, %8,5 hem ekonomik hem politik; Sünni topluluk, %50,5 ekonomik, %4 politik, %8,9 hem ekonomik hem politik sebeplerle İngiltere'ye göç ettiklerini belirtmişlerdir. Oysa aynı soruya Kürtler %25,9 ekonomik, %29,4 politik, %29,4 hem ekonomik hem politik, Aleviler ise %30,5 ekonomik, %26,3 politik, %27,4 hem ekonomik hem politik cevabını vermiştir.

§§ Burada Alevilik'in; etnik kökeni, dili ve kimlikleri çapraz kesen bir kimlik olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Bütün Kürtler Alevi olmadığı gibi, bütün Aleviler de Kürt değildir.

*** Kürt topluluğun Türkiye'ye yönelik ilgisi siyasi katılım olarak da kendisini göstermektedir. Örneğin, 7 Haziran 2015 seçimlerinde Halkların Demokratik Partisi (HDP) %60'lık oy oranıyla yurt dışında en yüksek oy oranına Birleşik Krallık'ta ulaşmıştır.

††† Home Office henüz 1 Ocak – 31 Aralık 2020 tarihleri arasındaki toplam başvuru sayısını yayımlamamıştır. Home Office'ten alınan son verilerde diğer verilerin aksine aile üyeleri (eş, çocuklar) değil sadece başvuru sahiplerinin sayısı verilmiştir. Buna göre Eylül 2020'ye kadar aile üyeleri hariç toplam 8850 başvuru yapılmıştır.

‡‡‡ Henüz karara bağlanmayan dosyalar bulunmaktadır.

